

علوم اقتصادی و اجتماعی

مجموعه علم

در آیت برنجی کوی شیراوتور

مؤسسه

احمد شعیب، رضا نویسنده، محمد جبار

موضوعات

رویه : احمد شعیب . - استقرائات مقاوله نامه های . - اصول
سکوکات عثمانیه : ابن الحنفی لطف . - زراعت استانیستیک
نسل بایبلور : جمال . - حکومت و حراثت حلقه سبک
فلسفه : رضا نویسنده . - اخلاق کبر : احمد شعیب . - بودجه
حقنک تاریخی : دارالعلوم مطبوعات زاهدی .

مدیر و صاحب امتیاز :

محمد جبار

استغنی : ۱۰ غروش

استاندارد

امور اداره و تحریریه : طابک مطبعه

۱۳۲۵

حکومت و عربیت مقصد

سپنسرک فلسفی

۱۳ نجی نسخه مزودن مابعد

سپنسر، سوسیولوژی ساحه‌سندہ اجزا ایتدیکی بوتحقیقات ایله بر طرفدن صلاحیت حکومتک، دیگر طرفدن دخی حریت و حقوق شخصیه‌تک کچیرمش اولدوغی صفحاتی نظر دقتہ آلمش بوتون بوحادثاتدن سلسله تکاملک ایزینی بولمشدر. بوتدقیقاتی سایه‌سندہ حکومتک نه‌کی امور ومعاملاتدن کف ید ایتکه مجبور بولوندوغی دخی وقایع وحادثات جاریه‌دن استدلال ایدرک دائره صلاحیتی تعیین ایتمش و بناء علیه خربت شخصیه‌تک ساحه تشبثاتی تحدید وتیین ایتشدزکه بوتقدیرجه افرادک حقوق شخصیه‌تی وظائف حکومت حدودنده ارامق لازم کله‌جکدر. حکومت، وظائف خصوصیه‌سیله محدود بولان دائره صلاحیتی تجاوز ایتدیمی، بهمه‌حال حریت ناسه و حقوق اشخاصه تعدی ایتمش اولور. اوحائده الک‌بویوک وظیفه حیت اوکا حدینی بیلدیرمک واونی وظائف مخصوصه‌سندن مسئول ایدوب افراد اوزرنده اجرا ایده‌جکی تفوذنی صلاحیت حقیقیه‌سنگ دائره معینه‌نه ارجاع ایتکدر. حکومت بوحدی بیلوب رعایت ایتدکجه حکومته رعایت واطاعت ایتک دخی افرادک الک‌مهم وبرتجی وظیفه سیاسی اولور. دها اینی سوبلیه‌یم: ذاتاً حکومت بو صورتله حد قانونینی بیلدیرن ملت اوילה برحکومه رعایتکار اولور.

ایشته فیلسوفک خلاصه الخلاصه اوله‌رق بومسئله مهمه‌ده بیان ایتدیکی ملاحظه ذاتیه بودر؛ بوملاحظه‌ینی - پک وسیع برزمین وزمان

دائرہ مندر اجرا ایتش اولدوغی - تبعات اجتماعی دن استدلال ایلدیکی ایچون علانہ در ، حسی دکلدر ؛ دیشدم . حقیقہ ده او یلہ در . فقط بونلر یالکز کتابلر ده یازیلی قالملی تطیق اولونملی !

بناءً علیہ احکام مشروطیت اوزره اداره اولونان بر مملکتندہ قوہ شریعیہ بر قانون یاپارده کرک حریت شخصیہ کرک حقوق امته تجاوز ایدہ جک صورتندہ حکومتک صلاحیتی توسیع ایلرہ ، فیلسوف بوتشبات شریعیہ نی حق و حقیقہ مقرون کورمز . پارلمنتودن صادر اولسده خطا ، خطادر ، طبیعت و مہیتی دیکشمز ! .. حقسزلق قوہ شریعیہ نک قرار یلہ واقع اولونجہ حق صورتندہ کورونہ بیلہ حق اولاماز و اولہ مدینی دہ بالآخرہ معاملات بشریہ دہ تولید ایتدیکی اولغونسلر لقلرلہ مرتبہ ثبوتہ وایرہ ؛ و علی الاکثر همان مہر دہ کورولدیکی کی طبیعت بشرہ و قوانین اجتماعیہ موافق اولیہرق بایلان اولغونسلر قانونلرک ، جمعیت بشریہ و یا افراد منافعه ایراث ایتدیکی ضرر لرلی تلافی ایتک ایچون ، دہا مناسبتر ، دہا مضر بر قانون یامقلہ برنجیسی نسخ وفسخ ایتک مجبوری حاصل اولور . فطرت بشریہ مالیم اولیان قوانینک اجرا آندہ تأثیر وجدانیسی نظر تأملہ آئیرہ ، اخلاقک نہ درجہ لرہ قدر تکامل طبیعیسنہ نہ درجہ لرہ قدر مانع اولدوغی دہ تحقیق اولنہ بیلیرکہ بودہ علی الاکثر کوزہ کورونمز بر بلاد . حسن نیت دعواسندہ اولمایکمز . جہل و اہمال کی ایکی کور رہبرہ تابع اولدجہ ، حسن نیت مملکتی قورقونج برغور اضمحلالہ دوشمکدن قورتارہ مز . بوکا فیلسوفک شدتلی وحقکویانہ مقالاتندہ برچوق مثاللر بولہ بیلیرسکز : اولاد غیر مشروعہ سنی بسلہ مکدن اظہار عجز ایدن برچوق سفیلہ بلدیہ بودجہ سندن یاردم ایتک بدایت امر دہ مستحسن بر حرکت مرحہ پروزانہ درکہ حسن نیتہ مقرون اولدیندہ شہہ ایدیہ مز . ہلہ نفوس بشریہ نک کوندن کونہ تناقص ایتکدہ بولوندوغی ایستایستیلرلہ ثابت اولورسہ بویلہ بر حسن نیت بروظیفہ حیت اولور . فقط سز یالکز بویلہ

کندی نقطہ نظر کردن دوشونمہ یکنز ؛ تجربہ دورندہ یز ؛ برده کیفیتی وقوعاتدن صوروکز . سز برقانونک انسانلر اوزرینہ ، حتی وجدانلر اوزرہ نہ کی تأثیرات متسلسلہ اجرا ایدہ بیلہ جکئی دوشونہ میورسکنز ، ہم دوشونہ مزسکنزده ! چونکہ وجدان بشر ثابت بر زمین تجربہ دکلدز ، اورادہ ، الہ آووجه صیغماز ، کوزہ کورونمز عوامل وارکہ وجودلری سزءجک اولسہ کز بیلہ اولرہ بر شکل مخصوص ویرہ مزسکنز ؛ غیرمدرك حسیات نوعندن اولان عوامل مذکورہ اوقدر قایباق ، اوقدر سیالدر ... اوت ، حسن نیت ایلہ اظهار اولنان او مرحتدن صوکرہ صوکرہ نہ مرخلر حاصل اولدوغی بالتجربہ ثابت اولشدز .

سپنسر بوکا امثال عدیدہ ذکر ایدیور وبوکئی قانونلرک معاملات اجتماعیه تأثیرده اسباب خفیہ سی تعیین و تعریف ایدیور . بزختصر ا ذکر ایلہ اکتفا ایدہ لم .

بلا ماذونیت میخانه آچیلہ نامسی حقنہ صادر اولان قانونک انتخاباتہ نہ درجہ سوء تأثیری اولدوغنی ؛ بر طرفدن ایپک قماش دستکاهلرینک حایہ سی وترویج محصولاتی مطلوب اولمقلہ برابر دیگر طرفدن مقوادن آنان ویرکینک ایپک قماشلر فیاتی یوکسلتہ رک رقابت ایدہ میہجک بردرکیہ دوشوردوکنی ؛ سفیہ قادینلرک اولاد غیر مشروعه سنہ نفقہ تعیین ایتمک کئی برحس مرحمت و حمایتک اولاد غیر مشروعه عددنی آرتدیردیغی وناموسلی فقیر قیزلری فخشہ سوق ایتدیکنی ؛ منافع شخصیہ خرشنہ بر سدچکمک مقصد مستحسنیہ شمندوفرک قومانیہ لردن ساتون آلتوب حکومت اداره سنہ کچیرلمہ سندن طولانی بولجیلرک دها کوچ دها مصرفلی سیاحتلرہ مجبور قالدقلری ؛ عشرت علیہنہ وضع اولونان قانونلرک عشرتی منع ایدہ مدکنن ماعدا ایچکیلرک فیاتی آرتدیردیغی و دیگر طرفدن دخی قاجاچیلق و خفیہ لک کئی غیر مشروع نشبثانہ یول آچدیغنی ؛ اسافل مملکتی حایت واعلشہ ایتمک نیت خیریه سیلہ وضع اولونان قانون مشهورک فقراہ

ظن اولوندوغی درجہ دہ یاردیمی اولمادقندن ماعداء، کندی سعیلہ کچنہ بیلن
برچوق طول قادینلری دہ دوچار سفالت ایتدیکنی ؛ اوچنجی ادوارد
زمانندہ نشر اولتان برنظامنامہ نیک اوتوز بشنجی مادہ سی ، ریتغہ بالغنک
فیاتی عدیل ضمنندہ یائش ایکن عنادینہ پیاسہ یی آرتدیردیغی ، ودها
بوکا بکزر برچوق مضبر قانونلرک وضع وتأسيس ایدلایکنی وچاره ساز
اولق ایستدکلی سفالت اجتماعیه یی قالدیرمق شویله طورسون ، بوسوتون
تشدید ایدرک فلاکت درجہ سنہ وازدیردقلیغی ، اوزون اوزادی یه ذکر
وتحریف ایدیور . حتی یالکز (۱۸۷۰) (۱۸۷۱) و (۱۸۷۲) ده یغی
اوج سنہ ظریفده پارلمتو (۳۵۳۲) . ماده قانونیه چیقارمش اولدوغی حالده
بونلرک (۲۷۵۹) یی فسح ونسخ ایتکک تجبور اولشدرکہ بو کیفیت
مہنہ یی دہ فیلسوف نظر دقتہ عرض ایدیور .

بونجه بیوده مناقشاه ، بونجه اذیتاره . حقمنزلقلره یول آچان و بونجه
زمان غائب ایتدیرن شوخالہ سبب ندر ؟ .. دیہ سورارہ کز ، دیورکہ :
جہلدر ! .. حیات اجتماعیه نیک ومعاملات بین البشر یه نیک تابع اولدینی قوانین
وشروطی بیلیموب جریان اموری اکثریت ازا حکمنیله دکیشدیرہ بیلیمک
قدرتی کمنندہ غرض ایتکک فضوللغیدر . سزه بونی برمثال واضح ایله
اثبات ایتکک ایچون شویله سویلو یور :

« فرض ایدہ لمکہ اجزاجی طلبہ سندن بری بعض آلامک تعریفی
ایشیتدکدن صوکرہ بو آلامی عن چہل عادی قارین آغریسی اولق اوزرہ
تلقی ایتسین ؛ فقط حقیقت حالده بو آلامہ سببده اعورک التہابی اولمش
اولسون . بواجزاجی چیراغی شدتلی برمہیل ایله خستہ یی تداوی ایدرک
اولومنه سبب اولورسہ اونی نہ یاپازلر ؟ .. طبیعی تدبیرسزلیک یوزندن بر آدمکلا
وفاتہ سبب اولدوغی ایچون جنایتلہ مظنون ومسئول اولور .
کندیسنک حسن نیت بیان ایدرک اعتداری قبول اولونہ ماز .
تشخیص مرصده یا فلش اولدوغی اعتراف ایتککده کندیسنی قورتارہ من ؛

وبواعترافاته فارشی اوکا جواباً : (علمه متوقف اولان بويلا بر تشخيصده بوسبوتون کفایتسر معلومات ایله ایشه کیشوب خـ. ته نك حیاته قصد ایتك حقنی حائر دکلدك !) دهنيله بیلیر . کندینی قورتارمق ایچون : (درجه جهلمی بن بيله بيلم زدم كه ! ..) ديه اعتراف عجز ایتسه ده تور توله ماز . [سن عموم انسانیتك تجربه سنی نظر دقته آلمالی ایدك طبایعی بالالزام تحصیل ایدنلك بيله اكر تا قضا له سبیت ویردیکی بونجه امثالی ایله مبرهی وبونجه وقوعات ایله ثابت ایکن هیچ تحصیل کورمه مش بر آدمك بوسبوتون تداویدن امتناع واجتباب ایتسه سی لازم کلیردی] دهنیلیر و بناءً علیه قطعاً مسئول طو تولوردی .

برکشینك حیاته - حسن نیته رغماً - ایراث مضرت ایدن و جهلندن بشقه معذرتی اولیان بر آدم حقنده ویریه جك حکم بویله اولمق لازم کلنجه ، میلیونلرجه خلقك سفانتی ، اضمحلالنی موجب اوله جق برقانونی ایجاد ، ترویج و اجر ایدنلر حقنده نه حکم ویرلك لازم کله جکی دوشونولسون ! .. نتیجه ده مجلس مبعوثانك لایحطی اولدیغنی قبول و تسلیم ایتك ضروری کورونور .

بوتون بومناسبتسر لکله سبب نه در ؟ .. دهنیلیرسه خلاصه الخلاصه (حقوق شخصیه به تجاوز) جمله سی بر جواب مسکت اولور ؛ و حقیقه ده جواب کافیدر . ایشه بو حدك ، یعنی حکومتك امور اداره ده صلاحیت مشروعه سی ایله افرادك حقوق طبیعی و مدنی و سیاسیه سی تفریق و تعیین ایدن حدك ، حکمت حکومت نقطه نظرندن درجه اهمیتتی حقیله تقدیر ایدن بوفیلسوف بو نقطه ده بیجاق آرقه سی قدریر سه کدیرمک ایسته میور ؛ و بونی اك مضر و اك حقسر تجاوزلردن عد ایدیور . بوکاده سبب وار : اكر موقع اجرایه قونولان برقانونك معاملات و وجدان ناس اوزرینه تأثیری اولسه یدی و یا خود یالکیز برنوع حادثاته منحصر قالمقلا برتک جریان حصوله کتیرسه یدی ، مضرتی بر درجه به قدر محدود اولور و حتی قبل الوقوع

کسیریه بیلیر ایدی . فقط سنسرك فلسفه سنجه (بر سبب بر چوق تأثیرات حصوله کتیریر) [*] ؛ چونکه وقوعات اجتماعیك یکدیگر یله زماناً مکاناً جنساً بر چوق مناسباتی اولدوغی محققدر . بناءً علیه بویه بر محیطده وقوعه کلن بر جریان ، اطرافنی ده آرزوق طالع لاندیر مقدن خالی قائلور و بالضروره مرکز تبدلدن اوزاق منطقه لرده دخی تحولات مهمه حصوله کتیریلور . بر قانونك تره لره قدر تأثیر حاصل ایده بیه جکی وهله بو تأثیر لره قارشی نه کبی عکس تأثیر لر حصوله کله جکی قطعاً کسیریه میور . اونك ایچوندر که هر شیدن زیاده بومسئله ده حقیقی ثابت اولان پرنسپی نظر دقتدن دور طوماملی ، و عرنه ایچون قانون یاییلیرسه یاییلسین حقوق شخصیه ته تجاوز ایتمهك قیدینی اونو تماملی در .

مادام که او یله در ، حکومتك نه کبی خصوصات اجتماعی ته مداخله دن توقی ایتمه سی لازمکه جکی ده اکلایشلیر ؛ هم ایکی وجهله اکلایشلیر : اولاً شیمدی یه قدر بو خصوصده ذکر و بیان اولونان احکام صریحه دن استدلال صورتیه ؛ ثانیاً وقوعات و تجارب اجتماعی و سیاسیه دن استقرا صورتیه ! ... بوایکنجی صورتده حکومتك مداخله سندن - بالضروره - ترتب ایدن فساد معاملاتی ، ضرر و زیانی ، عادات ال ایله طوتار جه سنه ، حس و ماده تقدیر ایتك ممکن اولور .

اتخاذ ایتش اولدوغی قاعده ایجابجه فیلسوف ، اولاً احکام مجرد دن استدلال صورتیه اثبات دعوا یه باشلاز ؛ صوکره جزئیات اموردن بالاستقرا چیقاراجنی حکمی اولکی استدلالاتیله مقایسه ایدرك احکام

[*] بو پرنسپ يك مهمدر ؛ امثالیه واردر . Une cause a plus d'un effet
Les mêmes causes dans les mêmes circonstances engendrent les mêmes effets.
کبی . برنجیمی بزده معروف اولان شو [الواحد لا یصدر عنه الا واحد] دستورینه معارضدر . آرستودن آلتان بودستور سقولا ستیقلر عندنده محض حقیقت عد اولونوردی . حالبوکه بالجمله فنون صحیحیه نسبتاً بطلائی ثابت اولمدر .

مجرده نی بر کردہ محک تجربہ یہ اورور۔ بومہمی مقالہ مک برنجی صحافتہ
دخی عرض ایتشد۔

مناقشات نظریہ دن سوزولوب چیتال احکامی اولاً نظر اعتبارہ آله:
حکومت، افراد جماعتی آری آری یکدیگرینہ قارشی تعدیدن، بوتون
جماعتی ده۔ یکپارہ بوجود اولقی حیثیله۔ خارجی دشمنلر تجاوزندن
وقایہ ایتک وظیفہ مهمہ سیلہ مکلفدر۔ افراد جماعتک معاملات عمومی
- اک طوغرو معناسیله - حیات اجتماعی نی تشکیل ایدر۔ مناسبات
بین البشریہ نک کافہ سی ده نتیجہ تحلیلده، (بلا کراہ معاہدہ ایدہ ییلیمک)
صلاحیتہ منجر اولورک، حکومت قارشی مدافعہ ایدلسی فرض اولان
حقوق شخصیه نک جملہ سی بودستورک مفاد حکمنده داخلدر۔ تراضی
طرفین اولدقدن صوکرہ ایستدیک آدملہ کوروشمک، ایشہ کیریشمک،
اولتمک، آیرلمق، قومانیہ تشکیل ایتک، ایستدیک قیافتده کزیمک، وجدانتک
الہامنه، ذهنتک اذعانہ کورہ ایستدیک دخی قبول ایتک تکرار رجوع
ویا ارتداد ایتک، عبادت ایتک، ایتمک شوشکده ایتک، بوشکده ایتامک،
احاصل بوتون بوشیلر وبوکا بکزر امور و خصوصاتده حکومتہ تعلق ایدر
برنقطہ، اونک وظیفہ مخصوصہ سنہ تماس ایدر برجهت یوق!... و بوتون
بوامور ومعاملاتدخی ایکی بویوک صنفہ آریلہ ییلیر کہ بریسی یوقاریدہ
عرض اولوندوغی اوزرہ تراضی طرفینہ بناء بر معاہدہ یہ منجر اولور؛
دیگری ده صرف شخصک کندی وجدانہ عائد امور دندر۔ حکومتک
بوایشلرده نہ آیش ویریشی اولسه کرک!.... عہدہ شرط اساسی اولان
(تراضی) وارسه، اعلا ہر ایکی طرف ده طوعاً و منوئاً ایشہ کیریشمشلر
دیمکدر۔ یوق ایسہ ذاتاً معاہدہ ممکن اولہ ماز۔ دیمک اولویورک، حکومت،
اولسہ اولسہ، معاہدہ واقع اولدقدن صوکرہ مغبون اولان طرفک شکایتی
اوزرپنہ انجق مداخلہ یہ حق قازانیر؛ اودہ عہدہ اساس استناد اولان شروطی
تعدیل ویا تغییر ایچون دکل، اوشروطہ رعایت ایتماش اولان طرفی رعایتہ

مجبور ایتک ایچون مداخله یه اثبات صلاحیت ایدر . قانون اولدقجه او
 شروطی بوسبوتون فسخ ایدر ! .. دیه جکسکز ، طبعی ! .. فقط
 تربیه لی و مشروطیت پرور بر ملت لایق اولان حکومتک وظایف اساسیه سی
 بختده یز ، اونوتیمه ! اوقانونی حکومت یاماز ؛ حتی یابه ماز صلاحیتی
 یوقدر ! ملت مجلسلری یاپار . حکومتک وظیفه سی یاسکز اونلری اجرا
 ایتکدر وایتدیر مکدر . اوقدر ! .. بناءً علیه کندی اداره ایتک ایچون
 بالذات یامش اولدوغی قانونلره ملت افرادندن هر برینک رعایتی واجبدر .
 وبو وجوب وظیفه حکومتده عمده در . اویله ایسه ، قانون اکثریت ازا
 ایله یاپیلیر ، اقلیتک رای تقیضی بالضروره اعمال اولونور ؛ دیمک اولویوزکه
 اقلیت خلق کره یاپیلان قانونه تابع اولمی در ؛ اولمدینی تقدیرده حکومت
 استعمال قوت ایله صلاحیتی کوستروب هر کسی اجبار ایتلی و مطاوعت
 ایتزسه جزاسی ویرمی در ؛ دیه جکسکز . دگلی ؟ مثلاً . وقعه
 ارتجاعده مجلس مبعوثانه کیرونده تحکم ایدن نیت خیشه سی بر سفسطه ایله
 قیاس معقول صورتنده کوسترمک ایسته ین ([*] راسم خواجه) نک دیدیکی
 کبی مادام که بوراسی اسلام مملکتیدر ، ومادام که مجلس مبعوثانده اسلام
 وکیلار غلبه ده در ، غیر مسلم اولوبده اقلیتده قالان سائر عناصرک هر
 خصوصده ، حتی خصوصات دینی و مذهبیده بیله اکثریته کره اتباعی
 لازمکه جک ! .. اویله دگلی ؟ ... مشروطیتک ، ارتجاعی لر نقطه نظرند
 معناسی بلکه بودر . فقط بزه کوره ، وبوتون عالم مدنیت متفکرینته کوره
 هله نپنسره کوره اویله دکل ! .. چونکه مشروطیت دیدیکمز شکل
 حکومتی تأسیس ایتک غیرتیه یاپیلان بونجه فدا کاراقلر ، دوکولن بونجه
 قانلر ، حق یولنه ظلماً تلف وهدر اولان بونجه جانلر نه ایچوندی ؟ ...

[*] الی الابد کورکه قولش اولان بو شریر و متعصب مشروطیت دشمنی
 عیناً بوقیاس سفسطه پروازانه ایله باطل ادعاسی حق اوله رق ایلری سورمش
 و مجلسده فضولانه تحکم ایتشدی . بووقعه هنوز خاطر قائمانده یأس واللّه جایکیردر .

ہو حقوق مقدسہ ہی واوکا متفرع اولان اموری علی الاطلاق ہر درلو تعدی و تحکمدن قور تارمق ایچون اختیار اولونمش فدا کارقلر دلمی ایدی ؟ او حالہ بو حقوقہ رعایت ایتک و ایتیانلرہ ایتدیرمک شرطیہ انجق موجودیتی تصور اولونان حکومت مشروطہ ، برا کثرت متعدیہ نک خرص و تعصب و جہل و غیظنہ اتباع ایتک مجبوریتہ ماضیہ رجوع ایدرسہ ایشہ بوکا ، یعنی تعصب و تعدی خرصندن متولد اولان بو حرکت رجعیہ (ارتجاع) دہ نیلیر کہ ترقی و تکاملک ضد مقابلدر . مشروطیت ادعاسیلہ بو حرکت قابل توفیق دکلدر ؛ چونکہ مشروطیتک اتخاری در . ہم ، قوہ اجرائیہ ہی بالفعل تمیل ایدن حکومت ، البتہ کندی دائرہ صلاحیتدہ مستقل و مختار اولمق لازم کلیر ؛ قواعد اساسیہ مشروطیت اقتضاسنجہ تقریق قواعد و وظائف ایلہ مسئولیت ، استقلال و اختیاری ، و بودہ حدودی مستزمدر . بناء علیہ اکثریتک ہر دپدیکی شی ، ہر یاپدینی قانون . قانون اولہ ییلمک ایچون برحد قطعی وارد کہ اوئی آشماق شرطدر . اودہ (بلا فرق و دین و مذہب و مشرب ہر فرد جماعتک علی التساوی عینی حقوقہ مالکیتی ، عینی وظائف ایلہ مکلفیتی) قضیہ سیلہ تلخیصاً بیان اولونان حقیقت در و بودہ مشروطیتک اکثریتی شرطی در . بو حقیقتی آیاقلر آلتہ آلوب بوشروطہ رعایت ایتیان اکثریتک ویرہ جکی حکم - حکومت وادارہ حاضرہ نک شکلہ نسبتہ - اساساً فاسد و باطل اولدوغندن حکمسزددر . غلبہ ایدوبدہ موقع اجرائہ قونولسہ بیلہ یاقوت جبریہ ایلہ اولور کہ ظلمدر . نامشروع بر حرکتدر . یاغفلت حکومت و جہل ناس ایلہ اولور کہ اکثر بویوک برحق مدافعہ دہ اہمالدر ؛ فلاکتدر . و یاخود حکومتک جیلہ سی ، انتریقہ سی ایلہ اولور کہ آچقلق در ؛ خیانتدر .

او حالہ ینہ مقدمہ مقالہ دہ عرض ایتش اولدوغم بویوک مسئلہ یہ کلدک ، و امرا داردہ صورتہ اینانوب مغبون اولماق تانیہ مہمی تکرارہ مجبور اولہ جغم ؛ چونکہ مشروطہ اولان بر حکومتدہ برملت مجلسی وارددر ؛

اورادم ملت و کیاری امور و منافع امت حقیقه مناشه ایتدکن صوکره اکثریتک قراریه قانون یاپارلر؛ ددیوب کیمیه بکتر. چونکه او اکثریتک ویره جکی قرارده حقوق شخصییه و حقوق مذهبییه رعایتله مشروط و قطعاً محدوددر. بو خصوصده بعض تنصیلات ویرمشدیم که بو مقاله نیک مقدماتی تشکیل ایدر؛ بتالم سنیسم بو مسئله نی فصل تلقی ایدیور، فصل بسط ایدیور، فصل قرار ویریور...

[*] «مهرهانی احوال وظروف ایله. مهرهانی مقصد ایچون اولورسه اولسون انسانلردن برقرقه شکل ایدوبده باله تفاق و بالمشاوره ایش کورمکه قرار ویردرسه، آرائرند بر خصوص ایچون اختلاف افکار ظواهر ایتدیکی تقدیرده اولیه ظن اولونور، اولیه تسلیم ایدیلیر که اقلیتک آرزوسندن ایسه اکثریتک ارزوسی یرخی بولمق موافق عدالتدر؛ بو عاده دخی. موضوع مناقشه اولان مسئله مهرنه اولورسه اولسون - هر شیئه قابل تطبیقدر، ظن و فرض اولونور. بو، اوقدر تقرر ایتش بر اعتقاددر و بوکا بالاستدلال وجود ویرن پرندیک ماهیتی اوقدر آرزو تدقیق ایدلشد که بو خصوصده بر شبهه بیان ایتک برحق انسانلری حیرته القا ایدر حالبوکه بوطنک حد ذاتده باطل بر عقیده سیاسییه اولدوغنی کویسترمک ایچون قیصه جق بر مطالعه تحلیله ایله مسئله نی شرح ایتک کفایت ایدر. حق اکثریتک صرف مشروط و مقید برحق اولدوغنی و انجق بعض حدود دائره سنده محصور قلمق شرطیه بر قیمت نسبییه نی حائر اوله بیله جکنی - عادتا اثبات بالنتیض درجه سنده بر بداعت ایله اثبات ایدمک برحق مثالر قولای قولای بولونا بیلیر. فرض ایدم که بر مقصد خیر ایچون شکل ایتش بر جمعیتک مجلس تمومینده شوکا قرار ویرلش اولسون که: بوجعیت فقرانک سفالتی تهرین ایله اکتفای تیموب برده انکلترده پایالق نفوذخی قیرمق ایچون پروتستان واعظلریخده

[*] شمندوفر اداره لری حقیقه یازدینی مقاله مهمه دن اقتباس ایتدیکم شو سطرلر (حکومه قارشی شخص) نام اثر معتبرنده دخی مندر جدر.

معدار چند و مجاہدہ جمہور طوطہ رقی بویاہ بر مقصد خدمت ایچون قوالا مغہ تشبہ
ایتسین !! یالکنز مقصد مرحمت و شفقتا خیر اجراسی ایچون تشکی ایتش
اولان بویاہ بر جمعیتہ اشتراک ایتش اولان قاتولوق اعضانک ویردکلری
پارینی بر ایکنجی مقصدہ ، یعنی پاپانی بیتمفہ ، صرف ایتک مشروع
ازہ بیلیری ؟ فرض ایدہلم کہ بر کتب خانہ تأسیسی ایچون تشکی ایدن بر
قومیتہ اکثریت اعضا ، شمدیکی احوال و ظروف و احتیاجات حاضرہ
نظراً انداخت تخیرہ لرینک او قومقدن زیادہ فائدہنی مستلزم و اہمیتی حائر
اولدوغنہ قناعت حاصل ایتش . او اسون و جمعیتک تأسسندہ کندنبہ تعین
ایتدیکی مقصدی تبدیل ایدرک اندہ بولنان پارینی پاروت ، فشک و قشک
و نشانکاء کبی شیلر صاتون آلفہ صرف ایتک ایستہ سین ! بوفکرہ اشتراک
ایچوب اقلیتہ قانان اعضای سائرہ بوقرارہ باغلانملی میدر ؟ .. الخ ..
شو سؤالدرک بر نیجینہ (اوت !) دیہجک بر کشی یا بولونور یا بولونماز .
ہاہہ ایکنجینہ (بی) دیہجک بر آدم تصویر کی جدر . نیچون ؟ .. شونک
ایچون کہ :

بر آدم ، کندنبہ حصولی مطلوب بر مقصدک قوددن فعلہ کتیرلہ سی
تأمین نیتیلہ سائر بر حقوق کثیرلہ اتفاق ایدرسہ او جمعیتک اعضای سائرہ سنہ
قارشی بر قیدایہ مربوط بولونور ، بوطوغرو !! لکن او قید انحق او
مقصدیہ قائمدر . بناءً علیہ او جمعیتہ داخل اولدوغنی زمان تعین اولونان
مقصد شخصوس خارچندہ بعض تشبہاتہ صرف قوت ایتسین دیہ او آدمی
سور وکلہ مک - عدالتی پایمال ایتدیکجہ - ممکن اولہماز .

شوفرض ایتدیکم احوالدا اکثریتہ مطاوعت مجبورتی ایلہ تقید ایدملک
ایستہ نیلن اقلیت ، او اکثریت ظالبہ یہ شو جوانی ویرد بیلیر : (بزسرکجہ
براشدک ایسہ انحق بر مقصد معین ایچون ایدی . پارہ مزری ووقتمزری
انحق او مقصدہ واصل اولوق ایچون ویردک ایدی . او مقصدہ متعلق اولان
کائنات امور و مسائلدہ اکثریتک آرزوسنہ اتباع و او وجہلہ حرکت ایدہ جکمزی

ضمناً قبول ایتش اولدق ؛ فقط مقصد خارجده تذکر اولونه بیلجهك بعض مسائلده اکثریتك حکمنه بهمه حال راضی اوله جغمزی تسلیم ایتدك . بزه بر مقصد معین کوستره وک اقناع ایدوب مشارکت ایچون رضامزی تحصیل ایتدکن صوکره اعضای جمعیتك جمله سنجه مصمم اولان مقصد معینی براقوبده ، وجودندن خبردار اولدیغمز دیگر بر مقصدی ترویجه قالدیشیرسه کز ، غیر محق و باطل وسیله لرله مظاهر تمزی قازانش بناء علیه امنیتمزی سؤ استعمال ایتش اولورسکز . آره مزده جایکیر اولان مقررات صریحه و تعهدات ضمیمه یی پایمال ایدوب شروط معینه خارجنه چیقمش اولورسکز ؛ و او آندن اعتباراً سزک ویره جککز قرارلرله مقید اوله مایزه . چونکه معامله فاسددر ؛ شرکت یوقدر .) بدیهی درکه مسئله نك الك معقول بر صورت اوزره تفسیری ده انجق بو اوله بیلیر . اعضاسی ، تعاون و مشارکت نتی اوزره شکل ایدن جماعتلرک جمله سنده برادره عادلانه نك استاد ایده جکی عمومی پرنسب شودر : اعضادن هربری کندی حسابنه ، اکثریتك ارزوسنه مطاوعت ایدوب ویره جکی قراری تسلیم ایتلی در ؛ فقط شرکته داخل اولدقلری زمان اجراسنی تصمیم ویکدیگرلرینه قارشی تعهد ایتدکاری غایه مترقبه و مقصود اصلی نه ایسه اونك اجرا و ترویجه متفرع و متعلق اولان اموره بو مطاوعت شرطدر و ضروریدر ؛ خصوصات سائرده دکل !! .. انجق بو حدود دائره سنده شرکت و مقاوله صحیحدر . بونك خارجده دکل !! فی الحقیقه بر مقاوله طبیعتی اعتباریه شو شرط اساسی بی تضمن ایدر : مقاوله یه کیریشنلر اولانه یه مجبور ونه ایله مقید اولدقلری بیلملی درلر . بر مقصد معین اوغرنده دیگر انسانلرله اشریک مساعی ایدن کیمسه لر ، شرکتك او مقصد معین خارجنده بالفرض تعقیبه امکان بوله جفی باجمله مقاصد غیر مصرحه یه حصر نظر ایده میه جکلرندن طبیعی درکه عقد اولنان مقاوله نك حکمی ، غیر مصرح و غیر معین برطاقم مقاصدی شامل اوله ماز . اگر بوکی مقاصد ایچون جمعیت ایله افرادی

آرہ سندہ کرک صراحتہ کرک کہ تضرعاً ہیچ برنوع مقررات و تعہدات یوق
ایسہ، ارزوسنی ترویج ایچون اقلیتی اطاعتہ مجبور ایتک ایستہین اکثریت،
وجدانلری اک زیادہ عصیانہ کتیرہ جک بر استبداد ایلہ مجرمدر .
اکثریتک قوت و صلاحیتی بر مقاولہ ایلہ صراحتہ و ایجاباتیلہ ضمناً
تعین و تحدید ایدن بر شرکت انحق بر نظامنامہ سایہ سندہ موجود اولہ
بیلدیکی حالہ ینہ اکثریت و اقلیت مسئلہ سندہ حالا تشوش افکاردن
قور تولوق ممکن اولیورسده طبعی درکہ بویلہ بر مقاولہ ینہ مستند اولمایان
جماعتلرده بو اکثریت مسئلہ سی دہا زیادہ تشوش افکاری موجب
اولور . ہرنہ اولورسہ اولسون بومبجده عمدہ و اساس اولان برنسب
ینہ اولانجہ قوتیلہ قائمدر . بن شوقضیہ ناک حکمنده اصرار ایدیورم کہ:
« برجماعتک اعضاسی فرداً فرداً اوجاعت اکثریتہ مطاوعت و اتقیادہ
مجبوردر ؛ فقط ہانکی مقصدک ترویجی ایچون اوجعیہ داخل اولش
ایسہ انحق او مقصدہ متعلق امورده ارادت شخصیہ سی مقید یالکز اوکی
خصوصاً تده اکثریتک محصلہ اراداتنہ مطاوعت کندیس ایچون بر
وظیفہ، بر مجبورت حکمنی آلیر؛ فقط مقصد معین خارجندہ کی تشبثاک
هیچ برندہ اکثریتک حکمنہ اتقیاد ایتکہ اعتراض ایدردہ بشقہ امورہ
صرف ہمت ایتک ایسترسہ برکشی بیلہ معارض اولسہ، سائرلرینی مقصدہ
ارجاع ایدہ بیلیر ؛ حتی واردر . بن ادعا ایدیورم کہ بوقاعدہ بر قومانیایہ
تحقیق اولونہ بیلدیکی قدر بر ملتہ تطبیق ایدیلہ بیلیر . »

« فقط بوکا اعتراضاً شو صورتلہ توجیہ ملاحظہ ایدیلہ بیلیر : لکن
انسانلرک برکتلہ ملیہ صورتندہ برلشوب یا شامہ سی ایچون بر عہدہ و مقاولہ
یوقدر . بوملت دیدیکمز جمعیۃ بشریہ ناک تشکلندہ بر مقصد معیندہ یوقدر
ویا خود اولسہ بیلہ صراحتہ تعین و تبیین اولونمش دکلدیر . بناء علیہ اکثریتک
حکمنی تحدید ایچون حد فاصل اولہ ماز . او حالہ اکثریتک قوتی نامحدوددر .

دوقتور

مابعدی وار

رضا توفیق